

Дмитро ПЕТРИК,

orcid.org/0000-0003-1852-5780

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Пенітенціарної академії України

(Чернігів, Україна) dimon_petryk@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА АЛГОРИТМ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ Й СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІВРОБІТНИКАМИ ДКВС УКРАЇНИ

У статті розглянуто порядок дій співробітників Державної кримінально-виконавчої служби України при застосуванні фізичної сили та спеціальних засобів. Актуальність дослідження обумовлена потребою у чітких алгоритмах реагування персоналу виправних установ на різні види порушень з боку засуджених, що дозволяє знизити ризики неправомірного застосування сили, уникнути перевищення службових повноважень та забезпечити особисту безпеку співробітників.

Метою роботи є систематизація та узагальнення заходів, які здійснюються у повсякденній діяльності кримінально-виконавчих установ, а також визначення правомірних та безпечних алгоритмів дій персоналу у випадках застосування фізичного впливу й спеціальних засобів. У статті висвітлено заходи, що проводяться співробітниками щоденно перед заступанням на службу, зокрема інструктажі, опитування особового складу на знання алгоритмів дій, визначення старших груп та перевірка технічних засобів відеофіксації. Окремо розглянуто порядок підготовки персоналу, що здійснюється на щоквартальній основі, зокрема перевірку службово-бойової готовності та правильності ведення службової документації. Значну увагу приділено організаційним аспектам, що реалізуються у випадках застосування заходів безпеки, коли необхідно оперативно перевіряти правомірність та обґрунтованість дій персоналу.

Автором акцентовано увагу на важливості дотримання заходів особистої безпеки співробітників під час фізичного контакту із засудженими. Визначено алгоритм дій при затриманні та доставленні порушників до чергової частини, а також окреслено ситуації, коли такі дії не є обов'язковими. Важливим аспектом визнано фіксацію фактів правопорушень та дій співробітників за допомогою переносних відеореєстраторів, що підвищує рівень прозорості та зменшує ризики неправомірних звинувачень. Окремо розглянуто вимоги до поведінки персоналу при переході від фізичного впливу до застосування спеціальних засобів, що залишається найбільш проблемним аспектом у практичній діяльності.

Наукова новизна статті полягає у деталізації алгоритмів дій співробітників ДКВС України в умовах конфліктних ситуацій, що дозволяє визначити межу між правомірним застосуванням сили та перевищенням повноважень. Практична значущість дослідження полягає у можливості використання напрацьованих алгоритмів у процесі службово-бойової підготовки, а також у розробленні інструктивних матеріалів для чергових змін. Особливе значення має вимога щодо невідкладного надання долікарської допомоги засудженим чи іншим особам, які зазнали тілесних ушкоджень, незалежно від обставин застосування сили.

Таким чином, стаття узагальнює та систематизує ключові організаційні аспекти підготовки й дій співробітників виправних установ, визначає базові принципи правомірного застосування фізичної сили та спеціальних засобів, а також пропонує практичний алгоритм дій, спрямований на забезпечення безпеки, законності та дотримання прав усіх учасників пенітенціарного процесу.

Ключові слова: ДКВС України, фізична сила, спеціальні засоби, алгоритм дій, особиста безпека, відеофіксація, службова підготовка.

Dmytro PETRYK,

orcid.org/0000-0003-1852-5780

Senior Lecturer at the Department of Special Physical Training

Penitentiary Academy of Ukraine

(Chernihiv, Ukraine) dimon_petryk@ukr.net

ORGANISATIONAL PRINCIPLES AND ALGORITHM FOR THE USE OF PHYSICAL FORCE AND SPECIAL MEANS BY EMPLOYEES OF THE STATE CRIMINAL-EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

The article examines the procedures followed by the State Criminal-Executive Service of Ukraine employees when using physical force and special means. The topicality of the research is determined by the need for precise procedural algorithms of correctional facility personnel's response to various types of violations by convicts. Such algorithms reduce

the risks of unlawful use of force, help to prevent abuse of power, and ensure the personal safety of employees. The objective of the study is to systematise and generalise the measures carried out in the daily activities of penal institutions and to define lawful and safe procedural guidelines for personnel in situations requiring the use of physical force and special means.

The article highlights the daily measures employees undertake before starting their duty, including briefings, questioning personnel on knowledge of action algorithms, designating senior group members, and checking the functionality of video recording devices. The staff training procedure, conducted quarterly, including checking service-combat readiness and the correctness of maintaining official documentation, has been separately considered in this paper. The research also emphasises organisational requirements when security measures are applied and when it is necessary to verify the lawfulness and justification of personnel actions promptly.

The author stresses the importance of adhering to personal safety requirements during physical contact with convicts. An algorithm for detaining and escorting offenders to the duty unit has been defined, along with situations in which such actions are not obligatory. A crucial element is the documentation of violations and staff actions using portable video recorders, which enhances transparency and reduces the risks of unfounded accusations. The requirements for the behaviour of personnel when transitioning from physical impact to the use of special means – the most challenging aspect in practical activity – have been separately considered in the research.

The scientific novelty of the article lies in detailing the procedural algorithms for employees of the State Criminal-Executive Service of Ukraine in conflict situations, thus delineating the boundary between lawful use of force and abuse of power. The practical significance of the study is demonstrated in the applicability of these algorithms in service and combat training, as well as in the development of instructional materials for duty shifts. The obligation to provide immediate first aid to convicts or other individuals who have suffered bodily injuries, regardless of the circumstances of force application, is emphasised as a fundamental requirement.

Thus, the article summarises and systematises the key organisational aspects of penitentiary staff training and operational procedures, establishes fundamental principles for the lawful application of physical force and special means, and proposes a practical algorithm aimed at ensuring safety, legality, and compliance with the rights of all participants in the penitentiary process.

Key words: *the State Criminal-Executive Service of Ukraine, physical force, special means, algorithm of actions, personal safety, video recording, service training.*

Постановка проблеми. Через активні дії засуджених у виправних колоніях, які не бажають виконувати законні вимоги персоналу установ у процесі відбування кримінального покарання, а також підтримкою особами кримінальних традицій, заснованими на применшенні та протиставленні сил криміналу законності та правопорядку в установах виконання покарань (далі – УВП) нерідко виникають різноманітні події та злочини, які іноді мають резонансний характер, що підігрівається засобами масової інформації.

Основними причинами таких подій виступають різного роду не достатки у роботі відділів та служб установ, допущені прорахунки та помилки керівництва установ, у тому числі й непрофесійні дії посадових осіб кримінально-виконавчих установ (далі – КВУ) при організації різних режимних заходів, у тому числі обшуків та оглядів. Також варто зазначити, що причинами незастосування або не якісного застосування фізичної сили та спеціальних засобів співробітниками щодо правопорушників є не достатня особиста психологічна підготовленість самих співробітників та відсутність алгоритму та твердих навичок у їх застосуванні.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми, пов'язані з ефективністю діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, зокрема питання застосування фізичної сили та спеціаль-

них засобів персоналом установ, є предметом постійного інтересу наукової спільноти. Вивчення цих аспектів займалися такі науковці, як (С. Гречанюк, В. Пліско, О. Колб, І. Колб, І. Копотун, В. Аніщенко, О. Шеремата та інші. Їхні дослідження зосереджені на різноманітних питаннях, що стосуються прорахунків у роботі персоналу, помилок керівництва та недоліків у професійній підготовці співробітників.

Надзвичайні події, що призводять до конфліктних ситуацій в УВП, що виливаються у непокору окремих засуджених та призводять до масових безладів, є результатом непрофесійності співробітників, що відповідають за ділянку службової підготовки (Петрик 2021: 171).

Особлива увага приділяється аналізу причин, що призводять до виникнення резонансних подій та злочинів у виправних колоніях. Дослідники зазначають, що однією з ключових проблем є недостатня психологічна готовність співробітників, а також відсутність у них чіткого алгоритму дій та навичок при застосуванні фізичної сили та спеціальних засобів.

Також, у наукових публікаціях розглядаються питання неправильного тлумачення посадовими особами керівних документів, що нерідко призводить до порушення законності та кримінальних справ проти самих співробітників. Дослідники підкреслюють необхідність розмежування

ситуацій, коли застосування фізичної сили може переходити до використання спеціальних засобів, особливо у випадках пасивного опору засуджених (Боровик та ін. 2020: 234).

Виходячи з аналізу публікацій, можна констатувати, що кінцевою метою будь-яких силових заходів має бути не «кара» засудженого, а припинення правопорушення, із заподіянням мінімальної шкоди. Цей аспект є важливим у контексті дотримання законності та правомірності дій персоналу КВУ. Таким чином, існує потреба у подальшому обґрунтуванні та розробці чітких алгоритмів дій для працівників пенітенціарної системи.

Мета статті. Обґрунтування алгоритму дій співробітників Державної кримінально-виконавчої служби України при застосуванні фізичної сили та спеціальних засобів. Досягнення поставленої мети вимагає визначення конкретних заходів, що сприятимуть підвищенню професійної грамотності та правомірності дій персоналу.

Виклад основного матеріалу. Для підвищення якості підготовки працівників та профілактики недопущення випадків порушення законності при застосуванні фізичної сили та спеціальних засобів, співробітниками чергових змін КВУ керівництву установ необхідно приділяти увагу низці заходів, спрямованих на підвищення професійної грамотності співробітників, а саме:

1. Заходи, що проводяться щодня у повсякденній діяльності установи.

Перед заступанням на службу, під час проведення інструктивних занять необхідно:

- проводити опитування співробітників на знання алгоритму дій за необхідності застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів;

- проводити опитування співробітників на знання алгоритму дій і особливостей при виникненні різних ситуацій (вступних);

- черговому помічнику начальника установи (далі – ЧПНУ) визначати старшого групи на різних об'єктах, або при здійсненні різних заходів щодо нагляду за засудженими. Наприклад, при обході житлової зони виправної установи двома молодшими інспекторами відділу нагляду та безпеки, один їх (найдовідченіший), призначається старшим;

- акцентувати особовий склад чергових змін на обов'язкову відеофіксацію (за наявності можливості) дій, що проводяться із засудженими (особистий обшук, обшук спального місця засудженого, виведення з камери та ін.), а також відеофіксацію всіх випадків застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів, на переносний відеореєстратор чи інший штатний аудіовізуальний засіб фіксації;

- наголошувати особовому складу чергових змін на необхідність пред'явлення єдиних вимог до засуджених відповідно до законодавства, для того, щоб вимоги мали характер виправного впливу та не породжували соціальної нерівності серед засуджених. Вимоги не повинні бути зайвими, щоб не провокувати конфліктних ситуацій зі співробітниками, а також погіршення соціально-психологічного клімату серед засуджених.

Крім того, щодня вкрай необхідна перевірка працездатності переносних відеореєстраторів чи інших штатних аудіовізуальних засобів фіксації з обов'язковим зніманням інформації з них.

2. Заходи, що проводяться щокварталу.

- прийняття заліків зі службово-бойової підготовки на придатність до дій в умовах, пов'язаних із застосуванням спеціальних засобів та фізичної сили;

- перевірка правильності ведення Журналу реєстрації рапортів про застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки.

3. Заходи, що проводяться у випадках застосування заходів безпеки:

- у разі застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів начальником установи проводиться перевірка за фактами застосування з метою визначення законності та обґрунтованості дій співробітників установи.

Хотілося звернути увагу співробітників на дотримання особистої безпеки. Співробітникам, які здійснюють акт застосування фізичної сили, не рекомендується завдавати засудженим та іншим особам удари кулаками, ногами, головою, оскільки це може травмувати самих співробітників під час застосування фізичної сили. Винятком можуть бути обставини крайньої необхідності при відображенні явного нападу зі сторони засуджених.

Як показує практика, співробітники КВУ в більшості випадків обґрунтовано приймають рішення щодо ізоляції порушників від основної маси спецконтингенту у разі вчинення ними грубих порушень встановленого порядку відбування покарання у присутності інших засуджених. Водночас вивчення матеріалів службових перевірок за фактами застосування фізичної сили, спеціальних засобів свідчить про неправильне тлумачення посадовими особами керівних документів. Відповідно, при порушенні засудженими встановленого порядку відбування покарання особовий склад чергової зміни повинен вимагати від них припинення порушення, а за необхідності – затримати їх та супроводити до чергової частини чергового помічника начальника установи. Необхідність затримання та доставлення порушника встановленого порядку відбування покарання до приміщення чергової частини КВУ може бути обумовлена:

– агресивною, надмірно емоційною поведінкою засудженого;

– наявністю ознак перебування засудженого у неадекватному (у неконтрольованому самотійно) стані;

– наявними відомостями про підготовку ним втечі з місць позбавлення волі чи іншого злочину;

– іншими надзвичайними обставинами, коли є безпосередня загроза заподіяння суттєвої шкоди порушником іншим засудженим, персоналу КВУ, іншим особам, майну, а також самому собі.

Не є необхідністю доставлення порушника встановленого порядку відбування покарання до ЧПНУ з метою ознайомлення його зі складеним у щодо нього актом (рапортом) про порушення Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань (далі – ПВР). У цьому випадку досить усно повідомити засудженого про фіксацію допущеного ним порушення, повідомивши про його право оскаржити таке рішення та можливості письмово викласти причини своєї поведінки та обставини події.

Необхідно звернути увагу, що співробітники виправних установ часто не бачать чітких меж, коли застосування фізичної сили може переходити до застосування спеціальних засобів, що нерідко стає причиною порушення щодо них кримінальних справ.

Найчастіше зазначена проблема виникає під час надання засудженими так званого пасивного опору в тих випадках, коли засуджений відмовляється виходити з камери, вставати зі свого спального місця, залишати відділення соціально-психологічної служби, в якому він не проживає, видавати заборонений предмет, що знаходиться при ньому співробітнику тощо.

Зазначені випадки, якщо вони продовжують мати місце, після неодноразового попередження співробітниками, слід відносити до протидій, або до непокори законним вимогам співробітника КВУ. Виконання законних вимог співробітника засудженим є його обов'язком згідно з ПВР. Для припинення неправомірної поведінки засудженого співробітник має право застосувати фізичну силу, яка сприятиме реалізації його законних вимог. Якщо після того, як співробітники почали застосовувати фізичну силу, засуджений, наприклад, почав їх відштовхувати, хапати за формений одяг, намагатися завдати удару чи здійснювати інші дії, з наданням безпосереднього м'язового, фізичного впливу, то дані дії можна кваліфікувати як напад на співробітників. Отже, у зазначеній ситуації у співробітників виникає право застосувати спеціальний засіб відповідно до ч. 1 ст. 106 Підстави застосування заходів фізичного впливу,

спеціальних засобів і зброї Кримінально-виконавчого кодексу України (Кодекс, 2004).

Якщо ж засуджений при застосуванні фізичної сили почав надавати фізичну протидію (хапатися за інші предмети, наприклад, за решітку, що відсікає в камері ДІЗО, намагатися втекти від співробітників, не реагуючи на вимоги зупинитися), то в цьому випадку зазначені дії можна кваліфікувати як злісну непокору чи опір персоналу, у зв'язку з чим співробітник відповідно має право на затримання правопорушника та застосування до нього спеціальних засобів.

Разом з тим, слід зазначити, що гостра потреба застосування фізичної сили та спеціальних засобів відсутня у випадках, коли засуджений відмовляється припинити куріння в невідновленому місці, встати зі свого спального місця у приміщенні відділення СПС, привести у відповідність форму одягу, а силові методи впливу можуть спричинити лише загострення ситуації.

У цій ситуації необхідно зафіксувати факт порушення на переносний відеореєстратор, неодноразово попередивши про це засудженого, вказавши на допущене ним порушення ПВР, щоб у кадр обов'язково потрапили як саме порушення, і обличчя засудженого. Якщо засуджений не представився, у коректній формі, відповідно до ПВР, вимагати від нього це зробити із зазначенням прізвища імені та по батькові (за наявності) дати народження. Для засуджених, які перебувають у виправних колоніях, також необхідно назвати статті кримінального кодексу України, за якими засуджено, початок та кінець терміну покарання (Наказ, 2018). Незалежно від місця та часу застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів співробітникам КВУ необхідно вжити вичерпних заходів щодо забезпечення відеофіксації, як безпосередньо порушення засудженим встановленого порядку відбування покарання, так і самого факту застосування до нього фізичної сили та (або) спеціальних засобів.

Необхідно усвідомлювати, що кінцевою метою застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів є виконання законних вимог працівника КВУ, спрямованих на забезпечення встановленого порядку відбування покарання та режиму, а не здійснення «кари» за протиправні дії. Стриманість та самовладання, холонокровність та витримка, рішучість та відточені навички кожного співробітника – запорука успішного та правомірного застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів.

При застосуванні фізичної сили спеціальних засобів працівники повинні дотримуватися наступного порядку:

1) по-перше, співробітник зобов'язаний попередити про намір їх застосування, надавши достатньо часу для виконання своїх вимог, за винятком випадків, якщо зволікання у застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів створює безпосередню небезпеку життю чи здоров'ю персоналу, інших осіб, засуджених можуть спричинити інші тяжкі наслідки або якщо таке попередження в ситуації, що склалася є недоречним чи неможливим. У разі застосування фізичної сили спеціальних засобів у складі групи зазначене попередження робить один зі співробітників кримінально-виконавчої системи, який є старшим групи (ЧПНУ, його заступник або уповноважений співробітник, який здійснює керівництво групою співробітників при виконанні службових осіб) задачі;

2) по-друге, забезпечити найменше заподіяння шкоди засудженим та іншим особам, також здійснити невідкладне надання постраждалим особам медичної допомоги та організувати проведення необхідних заходів щодо фіксування медичними працівниками одержаних зазначеними особами тілесних ушкоджень;

3) по-третє, доповісти безпосередньому начальнику та начальнику установи КВУ у письмовій формі у можливо короткий термін, але не пізніше 24 години з моменту застосування фізичної сили, спеціальних засобів про кожний випадок їх застосування.

Значення попередження у тому, що, по-перше, співробітник орієнтується на вжиття всіх інших заходів для відображення нападу або здійснення затримання; по-друге, попередження нападника або затримованого голосом або дією дає можливість співробітнику ще раз переконатися в серйозності його намірів та необхідності застосування спеціальних засобів; і, по-третє, вказівка на випадки, коли застосування спеціальних засобів допускається без попередження, дає можливість співробітнику ефективно виконувати свої службові обов'язки та не допустити інших тяжких наслідків. Випадками, коли зволікання у застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів створює безпосередню небезпеку життю та здоров'ю громадян та співробітників, що дозволяє останнім застосовувати їх без попередження, слід визнавати раптовий напад, збройний напад, напад з використанням небезпечних предметів тощо.

Іншими словами, співробітник попереджає особу про можливе застосування щодо нього фізичної сили, спеціальних засобів, якщо вважає, що обставини дозволяють це зробити без шкоди для досягнення цілей. Попередження про намір застосувати спеціальні засоби може бути зроблено

голосом, зрозумілими жестами, письмово чи усно через посередника (наприклад, у разі захоплення заручника), а на значній відстані або при зверненні до великої групи людей – через гучномовні пристрої, інші підсилювачі мови або засоби зв'язку з урахуванням рідної мови осіб, проти яких дані засоби буде застосовано (Наказ, 2018).

Співробітник зобов'язаний прагнути в залежності від характеру і ступеня небезпеки правопорушення та осіб, які його вчинили, і сили протидії, що надається, до того, щоб будь-яка шкода, що завдається при цьому, була мінімальною. Заподіяння тілесних ушкоджень, а тим більше смерті жодною мірою не повинні бути метою застосування фізичної сили та спецзасобів. Такими цілями виступають припинення злочинного посягання та затримання особи, його вчинив. Отже, якщо ситуація все ж таки змушує співробітника вдаватися до спеціальних засобів, він повинен прагнути по можливості припинити зазіхання або зробити затримання особи, яка намагається вчинити злочин, із заподіянням мінімальної шкоди.

Співробітник не несе відповідальності за шкоду, заподіяну засудженим та іншим особам при застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів, якщо застосування здійснювалося на підставах та порядку, які встановлені законами, і визнано правомірним. Тому співробітник, який намагався, але не зміг уникнути заподіяння смерті особі, проти якої він застосовував фізичну силу та (або) спецзасіб з дотриманням усіх інших вимог закону, не несе за це жодної юридичної відповідальності. Співробітник, який застосовував фізичну силу та (або) спеціальні засоби, зобов'язані забезпечити особам, які отримали тілесні пошкодження, надання долікарської допомоги.

Долікарська допомога полягає, перш за все, у перенесенні потерпілого у безпечне місце (якщо це необхідно), зупинення кровотечі та доставлення потерпілого до медичної санітарної частини установи. Слід зазначити й те, що допомога має бути надана всім особам, які постраждали від застосування фізичної сили та (або) спеціальних засобів, незалежно від того, правомірно чи неправомірно вони застосовувалися.

Висновки. В ході дослідження було обґрунтовано алгоритм дій співробітників Державної кримінально-виконавчої служби України при застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів. Також визначено порядок при застосуванні фізичної сили й спеціальних засобів.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розроблення практичних рекомендацій співробітникам пенітенціарної системи до дій у надзвичайних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петрик Д. П. Проблеми формування фізичної готовності співробітників ДКВС України під час занять із загальної та спеціальної фізичної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 36. Т. 3. Дрогобич. 2021. С. 170–174.
2. Бобровник, А. В., Коваль, О. Г., Коваль, І. О. та ін. Запобігання в Україні злочинів тяжких та особливо тяжких: психологічний аспект і їх запобігання, кримінологічний аналіз, міжнародний досвід: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Ковалю. Київ : СПД Гайдай Ж. В., друкарня «Володимир-нат» ТМ, 2020. 696 с.
3. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 2681-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 3–4. Ст. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2681-14#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
4. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: Наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 р. № 2823/5. Офіційний вісник України. 2018. № 70. Ст. 2379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-18#Text> (дата звернення: 20.09.2025)

REFERENCES

1. Petryk, D. P. (2021) Problemy formuvannya fizychnoi hotovnosti spivrobitnykiv DKVS Ukrainy pid chas zaniat iz zahalnoi ta spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Problems of forming physical readiness of employees of the SDCU of Ukraine during classes on general and special physical training]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 36. T. 3. Drohobych. S. 170–174. [in Ukrainian].
2. Bobrovnyk, A. V., Koval, O. H., Koval, I. O. ta in. (2020) Zapobihannia v Ukraini zlochyniv tiazhkykh ta osoblyvo tiazhkykh: psykholohichni aspekt i yikh zapobihannia, kryminolohichni analiz, mizhnarodnyi dosvid: navch. posib. [Prevention of serious and especially serious crimes in Ukraine: psychological aspect and their prevention, criminological analysis, international experience: textbook]. za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof. O. H. Kovalia. Kyiv : SPD Haidai Zh. V., drukarnia «Volodymyr-nat» TM, 2020. 696 s. [in Ukrainian].
3. Kryminalno-vykonavchyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 11.07.2003 r. № 2681-IV. [The Penitentiary Code of Ukraine: Law of Ukraine of July 11, 2003, No. 2681-IV]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2004. № 3–4. St. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2681-14#Text> (data zvernennia: 20.09.2025). [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Pravyl vnutrishnoho rozporiadku ustanov vykonannia pokaran: Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 28.08.2018 r. № 2823/5. [On the approval of the Rules of Internal Regulations of Penitentiary Institutions: Order of the Ministry of Justice of Ukraine of August 28, 2018, No. 2823/5]. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, 2018. № 70. St. 2379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-18#Text> (data zvernennia: 20.09.2025). [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 29.10.2025

Дата публікації: 24.11.2025